

Razstave

Arhiv razstavo na ogled postavi

Po tem, ko je lani v založbi Zgodovinskega arhiva Celje izšla obsežna in potrebna knjiga sodelavke Hedvike Zdovc z naslovom *Sejmi na Celjskem v 19. in prvi polovici 20. stoletja*, ki utegne postati nepogrešljiv vademekum za vse bodoče raziskovalce celjske gospodarske preteklosti, je tudi širša javnost prišla na svoj račun z zanimivo in barvito razstavo *Mojster izdelek na ogled postavi (celjske obrtne razstave nekoč in danes)*, ki sta jo skupaj pripravila Zgodovinski arhiv Celje ter družba Celjski sejem d.d., arhivsko gradivo in muzejske predmete pa je izbrala Hedvika Zdovc, ki je tudi avtorica privlačnega kataloga.

Sejme in razstave še danes uvrščamo med najpomembnejše storitvene dejavnosti v razvitih tržnih ekonomijah, saj imajo pomembno vlogo pri transparentnosti trga, ker ustvarjajo enega od osnovnih pogojev za obstoj tržnega gospodarstva – omogočajo prosto gibanje ljudi, blaga, kapitala in storitev. Sejemska dejavnost ne koristi samo razstavljavcem in obiskovalcem, temveč tudi sejmskemu mestu in njegovemu zaledju (hotelom, gostinstvu itd.).

Okrožno glavno mesto Celje je imelo leta 1848 pet letnih, tri živinske sejme in tedenska sejma ob sredah ter sobotah, na njih pa so se zbirali prodajalci in kupci s širšega območja od izvira Savinje do Sotle.

Na osnovi deželne ali državne zakonodaje je morala mestna občina Celje za izvajanje sejmov izdelati lastne pravilnike (sejemske (tržne) rede). Za mestno blagajno so sejmi predstavljali pomemben vir dohodkov, saj je mestna občina za sejmski prostor zaračunavala stojnino, od sejmarjev pa je pobirala še mitnino. Prizorišča letnih in tedenskih sejmov so bile celjske ulice in trgi (Glavni trg, Gosposka ulica, Stanetova ulica, Prešernova ulica, Trg Celjskih knezov in Slomškov trg). Živinski sejmi so imeli svoj prostor do aprila leta 1901 na t. i. "mali Glaziji", travniški parceli ob današnji Ljubljanski cesti, nato pa ob Voglajni, na prostoru pri gostilni "Pri zelenem travniku", na današnji Teharski cesti.

Z oskrbovalnega vidika mestnega prebivalstva z osnovnimi življenjskimi artikli so v Celju gotovo imeli najpomembnejšo vlogo tedenski sejmi, zlasti zato, ker Celjani večinoma niso imeli primernih prostorov za ustrezno hrambo živil in so bili odvisni od sprotnih nakupov. Za mestne in okoliške trgovce in obrtnike so bili v Celju pomembni tudi kramarski sejmi, saj so lahko s sejmsko prodajo povečali svoj zaslužek, vendar so ti sejmi z razmahom trgovske dejavnosti v tridesetih letih 20. stoletja začeli izgubljati na pomenu.

Najmanj uspeha so imeli v Celju živinski sejmi.

Za razliko od sejmov, ki so potekali na odprtem prostoru, so gospodarske in obrtne razstave prikazovale dosežke industrije, kmetijstva in obrti vsaj deloma v pokritih razstaviščih. Razstava je bila nekakšno ogledalo, v katerem sta se zrcalila napredek in znanje v različnih gospodarskih panogah. Obiskovalci in razstavljavci so se lahko na razstavah seznanili s kvaliteto razstavljenih izdelkov, surovinami in novostmi, napletali poslovne vezi in pridobivali nove stranke. Kronološko lahko celjske gospodarske in obrtne razstave razdelimo na tri obdobja, in sicer avstrijsko obdobje (do leta 1918), ki mu sledi obdobje med obema vojnoma in zadnje obdobje od leta 1945 do 1956. Do leta 1918 sta bili v Celju dve veliki gospodarski in obrtni razstavi, in sicer leta 1878 in 1888, od leta 1918 do leta 1941 pa so priredili tri večje obrtne razstave (1922, 1935, 1937). Po drugi svetovni vojni so jih do leta 1957 izvedli še pet (1947, 1948, 1950, 1952 in 1957).

Po letu 1957 je v skoraj vseh slovenskih mestih, ki so prej prirejale razstave, zagnanost za prirejanje takšnih prireditev zamrla ali pa so te razstave dobile povsem drugačen pomen.

Kljub danostim, ki jih ima Celje za prirejanje razstavno-sejmskih prireditev, je moralo preteči še več kot 10 let, da je težnja po večji povezavi tržišča z obrtjo v razmerah uveljavljanja tržnega gospodarstva, leta 1968 privedla slovensko obrtništvo do odločitve o prirejanju vsakoletnih sejmov obrti. Najprimernejše mesto zanje se jim je zdelo Celje. Celjske sejme obrti delimo glede na kraj prirejanja na obdobje prirejanja sejmov v začasnih (nenamenskih) prostorih in na obdobje prirejanja sejmov na stalnem razstavišču. Osem sejmskih prireditev (od leta 1968 do 1975, z izjemo leta 1970, ko je bil sejem na današnji I. osnovni šoli), se je zvrstilo v Celju na stadionu in v dvorani Atletskega društva Kladivar. Veliko prelomnico v zgodovini Celjskega sejma pomeni otvoritev večnamenske dvorane pod Golovcem 20. julija 1976 in pred tem maja istega leta ustanovitev zavoda ŠRC Golovec. Prireditev se je s tem preselila v stalne pokrite prostore in na razsežne zunanje površine. Novi prostori so omogočili sodobnejši način razstavljanja. Danes Celjski sejem d.d. organizira letno od 9 do 11 sejmov, med katerimi je tudi Mednarodni obrtni sejem, ki je največja sejmska prireditev v Sloveniji in druga največja v Evropi na področju obrtnih sejmov. Sejmske razstave spremljajo bogate obsejmske prireditve.

Razstava o zgodovini in perspektivah celjskih sejmov je bila zamišljena kot sprehod skozi čas – "oddaljene" začetke sejmarjenja so nam predstavili arhivski dokumenti in tiskano gradivo nekaterih pomembnejših celjskih gospodarskih družb, zgodovino "na otip" so predstavljali muzejski predmeti (izdelki celjskih in okoliških podjetij, ki so bila stalni gostje tovrstnih razstav), rdeča nit pa so bile fotografije, s pomočjo katerih smo se vživljali v sejmski utrip minulosti. Razstavo, ki je v času letošnjega jubilejnega 40. Mednarodnega obrtnega sejma gostovala v upravni stavbi družbe Celjski sejem d.d. si je hkrati s sejemom ogledalo precej ljudi, tisti, ki ste jo zamudili, pa si jo lahko do pomladi ogledate v razstavnem prostoru Zgodovinskega arhiva Celje.

Aleksander Žižek

Simpozij Pravotvornost v evropski zgodovini – Sergij Vilfan, arhivist in pravni zgodovinar, govor ministra za kulturo dr. Vaske Simonitiča na slavnostni akademiji na SAZU, 25. maja 2007 (ZAL Fototeka)